

Spis treści

Przedmowa	5
Wykaz skrótów	7
1. Przedmiot, problematyka, zadania (cele) filozofii przyrody	9
1.1. Nazwy w kontekście problemowym	9
1.2. Kontrowersyjność filozofii przyrody	12
1.3. Aktualność filozofii przyrody	16
1.3.1. Ze względu na zadania	17
1.3.2. Ze względu na zależną od jej koncepcji rolę	21
1.3.3. Ze względu na stadia jej rozwoju	23
1.3.4. Ze względu na wyodrębnione kategorie filozoficzne	31
1.4. Potrzeba filozofii przyrody	43
1.5. Z teorii przedmiotu i zadań (celów) dyscypliny naukowej (filozoficznej)	47
1.6. Przedmiot i zadania filozofii przyrody sugerowane i determinowane przez niewystarczalność nauk przyrodniczych	51
1.7. Przyroda, natura - tradycyjnie i współcześnie ważne kategorie filozofii przyrody	54
1.7.1. Wieloaspektowość ujęć przyrody	54
1.7.2. Pojęcie natury w dziejach nauki i filozofii	57
1.7.3. Kontekstowa konceptualizacja przyrody w systemach teoretyczno-kulturowych	64
1.7.4. Problemowe sposoby rozumienia natury	68
1.7.5. Natura vs. <i>physis</i>	73
1.8. Przedmiot i zadania filozofii przyrody sugerowane i determinowane przez monizujące systemy filozofii	75
1.9. Sugerowanie i determinowanie przedmiotu i zadań filozofii przyrody przez nie monizujące systemy filozofii	83
1.9.1. Ujęcie esencjalizujące	84
1.9.2. Ujęcie egzystencjalizujące	88
2. Metoda uprawiania oraz typy filozofii przyrody	93
2.1. Metoda elementem współkonstytuującym naturę nauki	93
2.2. Etapy czynności badawczych w problemowej koncepcji badania naukowego	95
2.3. Punkt wyjścia filozofii przyrody	122
2.3.1. Sposoby rozumienia oraz rodzaje doświadczenia i faktu	122
2.3.2. Stanowiska	126
2.3.3. Implikacje filozoficzne	133
2.4. Wyodrębnione czynności badawcze	135
2.4.1. Konceptualizacja - abstrahowanie - opis	135

2.4.2. (Dez-, Re-)Interpretowanie a (de-, re-)semantyfikacja	140
2.4.3. Wyjaśnianie - tłumaczenie	147
2.4.3.1 Rodzaje, typy wyjaśniania	149
2.4.3.1.1. Wyjaśnianie D-N (dedukcyjno-nomologiczne)	149
2.4.3.1.2. Wyjaśnianie I-S (indukcyjno-statystyczne, probabilistyczne)	150
2.4.3.1.3. Wyjaśnianie D-S (dedukcyjno-statystyczne)	150
2.4.3.1.4. Wyjaśnianie G-D-S	153
2.4.3.1.5. Wyjaśnianie R-A	154
2.4.3.1.6. Wyjaśnianie S-R	154
2.4.3.2. Koncepcje - paradygmaty wyjaśniania	155
2.4.3.2.1. Kanoniczna	155
2.4.3.2.2. Regułowa	159
2.4.3.2.3. (Neo)Realistyczna	160
2.4.3.2.4. Ontyczno-kauzalna	162
2.4.3.2.5. Pragmatyczno-kontekstowa	163
2.4.3.3. Epistemiczne kwalifikacje wyjaśniania	164
2.4.4. Rozumowanie - wnioskowanie - uzasadnianie	168
2.5. Niektóre typy filozofii przyrody - ujęcie systematyczne	177
3. Związki filozofii przyrody z innymi dziedzinami wiedzy	201
3.1. Z ogólnej teorii związków inter- i intrateoretycznych	201
3.1.1. Konteksty uaktualniające	201
3.1.2. Wyodrębnione typy rozpatrywanych w teorii ITR związków	205
3.1.2.1. Związki osnute wokół relacji redukcji	205
3.1.2.2. Związki występujące przy porównywaniu konstruktów teoretycznych, nazywanych też metodologicznymi	209
3.1.2.3. Relacje (nie)zgodności - (nie)konsystentności	214
3.1.2.4. Relacja korespondencji i konkurencji	218
3.1.2.5. Pozostałe rodzaje relacji uwzględniane w teorii ITR	222
3.1.3. Wyodrębnione rodzaje (postaw wobec) niektórych typów relacji	225
3.1.3.1. Stanowisko wobec związku konfliktu	226
3.1.3.2. Stanowisko wobec związku niezależności, neutralności	227
3.1.3.3. Stanowisko dialogu	228
3.1.3.4. Stanowisko integracji	230
3.1.3.5. Dziedzina interdyscyplinarna konstruowana na kanwie metodologii I. Lakatosa	231
3.2. Związki filozofii przyrody z nauką	234
3.2.1. Kategorie ogólniejsze	234
3.2.2. Stanowiska w teoriach pozaklasycznej filozofii przyrody	244
3.2.3. Orientacje w teoriach klasycznej filozofii przyrody	259
3.3. Filozofia przyrody - inne działy filozofii - teologia	270

3.3.1. Filozofia przyrody a filozofia nauki	270
3.3.1.1. Pragmatyczna orientacja w filozofii nauki	270
3.3.1.2. Współczesna postać kontrowersji wokół opozycji: filozofia nauki-filozofia przyrody	281
3.3.1.3. Typy filozofii przyrodoznawstwa	284
3.3.1.4. Filozofia przyrody H. Reichenbacha jako charaktery- styczny przypadek współczesnej dyskusji na temat związków filozofii przyrody z filozofią nauki	290
3.3.1.5. Uwagi ogólne	293
3.3.2. Filozofia przyrody a inne działy systemu filozofii	295
3.3.2.1. Podziały dyscyplin naukowych	295
3.3.2.2. Ujęcia pozaklasyczne	296
3.3.2.3. Wyodrębnione stanowiska w ujęciu klasycznym (esen- cjalizujące, egzystencjalizujące, scjentyzujące lub auto- nomiczne)	299
3.3.2.4. Filozofia przyrody a metafizyka i antropologia filo- zoficzna w nieklasycznych koncepcjach filozofii . . .	306
3.3.3. Teologiczna i światopoglądowa relewantność filozofii "(przy- rody)	312
3.3.3.1. Glosa terminologiczna.....	313
3.3.3.2. Relewantność teologiczna	314
3.3.3.3. Relewantność światopoglądowa	325
Bibliografia	331
Summary	343
Indeks rzeczowy	347
Indeks nazwisk	355